

בינ"ו עמ"י עש"ו

קונטרס

מגיד דבריו ליעקב

רביעאה

שיחות מוסר חיזוק והתעוררות

בענייני עבודת ה'

ומהם שיחות

על סדר פרשיות השבוע

נסדר ונערך משיחות מוסר

שנאמרו במקלות על ידי

הגאון הגדול

רבי יעקב חיים סופר שליט"א

ראש ישיבת 'כף החיים'

בצירוף חידו"ת על הפרשה ועוד

פרשת בהעלותך

ירושלים עיה"ק תובכ"א

תשפ"ב לפ"ק

הלימוד והחיזוק בחוברת
זו מוקדש להצלחה
ברוחניות ובגשמיות
למסייעים בהוצאה לאור

שיחות מוסר אלו הנדפסות בקונטרסי "מגיד דבריו
ליעקב" נסדרו ונערכו מתוך קלטות של שיחות רבינו
שליט"א.

ואם יימצא שגגה וטעות, איתנו תלין משוגתינו.
ובקשתנו שטוחה לפני המעינים הי"ו כי כל שגגה וטעות
יתלו בחסרון דעת העורך, ואנא יודיעני על הטעות.

בתחילת החוברת נדפסת שיחתו של רבינו שליט"א
בחלק השני של החוברת נדפסו חידו"ת על פרשת שבוע,
מחידושיו של רבינו שליט"א על התורה, וחלקם הגדול
רואים לראשונה מכת"י בחוברת זו.

בחלק השלישי של החוברת מצורף קטע מתוך ספר
"שנות חיים" (כת"י) של רבינו שליט"א בענייני אריכות
ימים

בחלק הרביעי של החוברת מצורף מחידו"ת רבינו
שליט"א בסוגיות הנלמדות בדף היומי, או שאר חידו"ת
כפי אשר יכיל הגליון

ניתן להצטרף לרשימת התפוצה לקבלת
הגליונות בדוא"ל:
8542164@gmeil.com

ניתן להשיג את החוברות מידי שבוע מתחילתו בנקודות
המכירה וההפצה של י. בלוי בבתי הכנסת

©

כל הזכויות שמורות

אין לצלם להעתיק לשכפל וכל כיו"ב,
בלא רשות מפורשת בכתב מהמחבר

הערות והארות תיקונים יתקבלו בשמחה,
ובעז"ה יתוקנו במהדורה הבאה

להערות והארות

ניתן לפנות בשעות בין הסדרים
לפלאפון מספר 0548-542-164

פרשת בהעלותך

מפתח העניינים

הארת חג השבועות נמשכת גם אחרי החג / התורה שבכתב והתורה שבעל פה מחוברות ומשלימות זו את זו / כלל ישראל והקב"ה מדובקים ומחוברים כתאומים / מחזיקי התורה שייכים ומחוברים לתורה הקדושה / הלימוד והלקח לנו בזכירת מעשה מרים הנביאה / סדר הנגעים הבאים על מדברי לשון הרע / מי שרוצה לכוון ארחותיו יזהר שלא להתפס ברשת הרשעים / מי שלא שומר את פיו כראוי מדדדר מדחי אל דחי / ביאור מצוות 'זכור את אשר עשה ה' אלהיך למרים' / עונש הצרעת בזמן הזה / ההכנה הראויה לימי הדין - שמירת הלשון

• • •

הלימוד בחוברת זו מוקדש לרפואת
מרדכי בן מורווריד אסנת
מיכל בת אסתר
אל נא רפא נא להם

הלימוד בחוברת זו מוקדש לעילוי נשמות

מסעודה בת חסיבה	אליהו מאיר בן סימי	יפה בת עליה
שמעון בן עליה	יוסף בן אסתר	פיבי בת חסיבה
מסעוד בן אסתר	סימי בת חנה	מרגלית בת סימי
יצחק שלום בן צ'לחה חנה	שולמית בת כחילה רחל	יעקב בן עליה
תנצב"ה		

קול צהלה ורנה שפתינו אז תרננה

בקול רנה ושמחה ומעומקא דלבא
נרים כסא דברכתא במזלא טבא וגדיא יאה
קדם האי צורבא מרבנן וגברא רבא
איש אשר רוח בו משים לילות כימים
רב פעלים וברוך המעשים
עושה ומעשה בכל לב ונימים
דולה ומשקה מתורת חכמים
ידידנו עוז החתן המפואר בכל מדה נעלה
לו נאה ויאה כל תהלה

הרב **אשר חיים איפרגן** שליט"א
ראש מכון מגיד דבריו ליעקב

לרגל יום חתונתו ויום שמחת לבו
הוא הגבר הוקם על לעמוד בראש המכון
ולהוציא לאור עולם לשמחת לב
כל שוחרי תורה ותושיה
מתורתו של מרן רבינו הגאון הגדול
רבי יעקב חיים סופר שליט"א
ראש ישיבת קף החיים

בשם אלפי קוראי עלון 'מגיד דבריו ליעקב' מדי שבוע בשבוע
ובשם תלמידיו ושומעי לקחו של רבינו נביע
הברכה אחת היא לנו שבורא עולם ישלים זה הקנין
יעלה הזיווג יפה ויבנו בישראל בית נאמן
מתוך אושר ונחת יזכו לדורות ישרים ומבורכים
וימשיך ביתר שאת במפעלותיו הכבירים

כעתירת

חברי ועורכי
מכון מגיד
דבריו ליעקב

הרב אלתר שמואל
סטפנסקי שליט"א
יו"ר המכון

הרב דוד אהרן
בן הגרי"ח סופר
שליט"א

הארת חג השבועות נמשכת גם אחרי החג

בעזרת ה' יתברך נראה לדבר בעניני דיומא ובעניני הפרשה.

בתחילת דברינו נפתח בחידוש אמיתי. מהו?! - שלפני שבוע היה חג השבועות... צריכים להדגיש את זה, כי לפעמים נכנסת לאדם מחשבה שכאילו כבר עברו ימים רבים מאז שבועות וכבר נשכחה לה הארת חג, וזה לא נכון.

יש דעה בין הפוסקים, וכך סובר החק יעקב ועוד פוסקים, שאם אדם שכח לברך 'שהחיינו' בחג השבועות, יכול לברך את ברכת שהחיינו כל שבעת ימי התשלומין. כי אמנם חג השבועות כולו קדש ואין לו את את ימי חול המועד, אך למרות זאת יש לו שבעה ימי תשלומין ואם אדם לא הביא בחג השבועות את קרבנות הרגל עולת ראיה ושלמי חגיגה, יכול להביא את הקרבנות בשבעת ימי תשלומין אלו. וכשם שיש שבעת ימי תשלומין לענין הקרבנות, אומרים הפוסקים האלו, גם את ברכת שהחיינו יכולים לברך בימים אלה, כיון שעדיין יש בימים האלו את הארת חג השבועות. ואמנם אינני אומר שזו ההלכה למעשה (עיי' שער הציון סימן תצ"ג סק"ה), אבל מכל מקום רואים מדברי הפוסקים האלו את הענין הזה. שהארת החג ממשיכה הלאה.

והיום, י"ב בסיון, אנחנו מסיימים את שבעת ימי התשלומין של חג השבועות. יש הרבה שמצטערים על זה כיון שעכשיו צריכים לחזור להגיד וידוי, וגם עד עכשיו אמרו בתיקון חצות את תיקון לאה ועכשיו צריכים להגיד תיקון רחל... אבל חלילה לנו מזאת. אדרבה, בחג השבועות קבלנו את עול התורה, וצריכים אנחנו לשמוח במה שאנחנו עושים לכבוד ה' יתברך. וכמו שאנחנו רואים, הארת חג השבועות לא היתה לאותו יום בלבד, אלא הארה נמשכת.

יותר מזה ראיתי ב'קונטרס בעניני חג השבועות' (עמוד קצ"ב), שמביא חידוש נפלא בשם הגאון חיד"א זצ"ל, שכל חודש סיון עד סופו, הוא עדיין בהארה של תורה. ושם הוא מדייק את זה מהגמרא במסכת שבת (פח). שאומרת, בריך רחמנא השבח וההודאה לבורא עולם **דיהיב אורייתא תליתאה**, שנתן לנו תורה משולשת, היינו תורה נביאים וכתובים, על ידי **תליתאה**, אלו משה אהרן ומרים, וכמו שכתוב בתרגום בספר מיכה (ו' ד') שמרים היא זו שלמדה והדריכה את הנשים במצוות התורה. שהרי הגם שנשים פטורות ממצוות עשה שהזמן גרמא, אבל עדיין הלא חייבות הן בחלק מן המצוות, וכן בכל הלאוין, ומי ילמד אותם את כל ההלכות האלו?! - מרים הנביאה. ומתי נתנה התורה?! **בירחא תליתאה**, בחודש השלישי, הוא חודש סיון.

מדייק הרב, לא אמרו שהתורה נתנה בשביעי בסיון אלא "בירחא תליתאה", כי כל החודש הזה הוא מציאות של תורה. ואנחנו צריכים להמשיך את ההשפעה ואת החיזוק

שקבלנו על עצמנו בעול התורה ועסק התורה בחג השבועות הלאה והלאה, ובפרט כאשר אנחנו כבר מתקרבים לימים הנוראים ובעוד ארבעה חודשים פחות יום אחד אנחנו כבר נמצאים ביום כיפור.

התורה שבכתב והתורה שבעל פה מחוברות ומשלימות זו את זו

המפרשים הביאו שבספר יצירה (פ"ה מ"ג, ועיין פרקי דרבי אליעזר פ"ו) מונה את י"ב החודשים במקביל ל"ב המזלות. חודש סיון לאיזה מזל מקביל?! מזל תאומים. מי הם אלו שני התאומים, שהם מזלו של חודש סיון?! על פי הזהר (ח"ב עח): אמרו המפרשים, שהכוונה לתורה שבכתב ולתורה שבעל פה, כיון שמושה רבינו שקיבל את התורה בסיני לא קיבל רק את התורה שבכתב אלא קיבל את התורה ביחד עם פירושה, כמו שכתוב בהקדמת הרמב"ם ז"ל לחיבורו הגדול על פי דברי הגמרא בברכות (ה.). בלי התורה שבעל פה אי אפשר לאדם בשום אופן לקיים אפילו מצוה אחת ממצוותיה של תורה, כי איך ידע איך עושים ציצית ומה פירוש המילה "טוטפות"?! ובאמת הראשונים פירשו (עיין תוספות מנחות לד:) ובספר הכתב והקבלה (שמות י"ג ט"ו ושם ל"ג ו' כ"ג) ובהעמק דבר שמות (כ"ג ט"ו) ש'טוטפות' הוא לשון עדי ותכשיט כי התפילין הם התכשיט של בן ישראל, אבל מבלי שהיינו לומדים את ביאורי חז"ל והמפרשים בתורה שבעל פה לא היתה לנו שום יכולת להבין אף מצוה בתורה. לכן קיבל משה רבינו ביחד עם התורה שבכתב את התורה שבעל פה, והם הם התאומים של חודש סיון, כי כמו שתאומים מאוחדים ומשלימים זה את זה, כך התורה שבכתב והתורה שבעל פה מאוחדים ומשלימים זו את זו.

כלל ישראל והקב"ה מדובקים ומחוברים כתאומים

עוד פירשו רבותינו בזהר (ח"ג דרצ"ו ע"א) ובמדרש (שיר השירים רבה פ"ה, ג) על הפסוק 'יונתי תמתי', אל תקרי 'תמתי' אלא 'תאומתי'. פירוש, אנחנו מחוברים ומדובקים ביחד עם הקב"ה. ושם במדרש אומרים רבותינו מה שני תאומים אם אחד הושש בראשו אף השני מרגיש, אם יש שני אחים תאומים ולאחד מהם יש כאב ראש, אז בדוק ומנוסה שגם השני ירגיש בזה וגם הוא יאמר 'כואב לי, אני לא מרגיש טוב', כך כביכול אמר הקב"ה 'עמו אנכי בצרה'. גם אנחנו עם בורא עולם כמו התאומים הללו, ואם כלל ישראל נמצא באיזו צרה ומצוקה, אומר הקב"ה 'עמו אנכי בצרה', גם אני סובל את הסבל הזה וגם אני כואב את הכאב הזה. כי זו המציאות של כלל ישראל שדבוק עם הקב"ה, 'חבוקה בך ודבוקה בך' כמו שאומר הפייט (בהושענות להושענא רבא מנהג אשכנז), כמו תאומים.

יש משנה במסכת סנהדרין (מו.), רבי מאיר אומר, כשאדם מכלל ישראל נמצא בצער, שכינה מה אומרת?! קלני מראשי קלני מזרועי. מפרש רש"י, 'קלני', קל לית אני, כלומר, כביכול

אומר הקב"ה כבד עלי, כואב לי הראש וכואב לי היד, כשזה האיש, אחד מבני ישראל, שרוי בצער. ולמה אמר דווקא מראשי ומזרועי?! כי ביד ובראש מניחים תפילין, והתפילין הם מלשון חיבור כמו שכתוב (בראשית ל, ח) 'נפתולי אלוקים נפתלת' היינו שהתחברתי לבורא יתברך, ובאמצעות התפילין יש את החיבור בין כלל ישראל להקב"ה.

ומוסיף רבי מאיר, אם כן מצטער המקום על דמן של רשעים שנשפך, קל וחומר על דמן של צדיקים. כי במה מדובר שם במשנה בסנהדרין?! באחד רשע שעבד עבודה זרה או חילל שבת בפרהסיא, ובאו והתרו בו שני עדים ואמרו לו, 'דע לך שאסור לעבוד עבודה זרה, אסור להשתחוות ואסור להקריב לה, ומי שעושה את זה חייב מיתה'. או שבאו לזה שמחלל שבת ואמרו לו 'דע לך שהיום יום שבת ואסור לעשות את המלאכה שאתה עושה'. הוא מקבל את ההתראה ואומר 'כן, שמעתי אתכם, אני יודע מה שאתם אומרים', ובתוך כדי דיבור להתראה שקיבל עושה את הפעולה האסורה, שהרי אם עבר זמן של יותר מכדי דיבור בין ההתראה למעשה כבר לא מענישים אותו ופטור ממיתה (רמב"ם הלכות סנהדרין פ"ב ה"ב), כי יכול לומר 'שכחתי שאסור'. הוא שכחן כזה גדול וחצי דקה אחרי ההתראה הוא שכח ממנה... בשביל להתחייב מיתה הוא צריך לעשות את מעשה האיסור בתוך כדי דיבור להתראה, ומזה נוכל להבין באיזה רשע מרושע אנחנו מדברים כאן, באחד כזה שאומרים לו 'שבת היום ואסור לעשות כן', והוא מקבל את ההתראה והולך בתוך כדי דיבור ועושה את האיסור בשאט נפש.

ומה השכינה אומרת עליו? - 'קלני מראשי קלני מזרועי', אוי ואבוי לי, כואב לי. ואם כך אומרת השכינה על רשע מרושע כזה, אומר רבי מאיר, קל וחומר באחד כשר שבישראל, 'ועמך כולם צדיקים', בוודאי שיש צער לבורא כשיש לאותו בר ישראל צער. וזהו מזל התאומים, כלל ישראל והקב"ה, שברוב אהבתו של הבורא לעמו ישראל הוא מרגיש כל צער שעובר עליהם כמו תאום החש במיחושיו של רעהו, וזהו מזלו של חודש סיון, בו נעשינו עם סגולה והתחברנו עם הקב"ה בברית עולם.

וזו ידיעה שאדם צריך לדעת, שהוא לא נמצא לבדו. הקב"ה תמיד נמצא אתו, אכפת לו ממנו והוא דואג לו. ולכן כשבאה על אדם איזו צרה עליו לדעת שהקב"ה מצטער יחד אתו ומצפה שיעביר את רוע הגזירה ממנו, על ידי שישתדל בתורה, בתפילה, בתשובה ובצדקה.

מחזיקי התורה שייכים ומחזירים לתורה הקדושה

הסבר שלישי אמרו המפרשים לבאר מי הם התאומים, שאלו הם לומדי התורה ומחזיקיה. זה שיושב ועמל בתורה בשקידה ובהתמדה, יחד עם מחזיק התורה, זה שעומד ותומך

ועוזר לו לעסוק בתורה. מפני שמי שמחזיק תורה הרי הוא מחובר לאותם אלו שלומדים את התורה בזכותו כשני תאומים, ואשריו ואשרי חלקו של אחד כזה שיודע איפה כדאי לו לשים את מזונו.

הרב מפוניבז' זצ"ל הקדיש את חייו ואת תורתו כדי להעמיד ולקומם מחדש את עולם התורה אחרי החורבן הגדול שהיה בזמן מלחמת העולם השנייה. בזמן המלחמה הרבה ישיבות חרבו ורבניהם ותלמידיהם עלו בסערה השמימיה הי"ד, ורק כמה ישיבות בודדות ניצלו, ביניהם ישיבת מיר. עמד הרב מפוניבז' וכיתת את רגליו בארצות הגולה, בארצות הברית, בדרום אפריקה, ובאירופה*, כדי לעורר את ההמון שיהיו תמכין דאורייתא ויסייעו לבנות ולהקים מחדש את עולם הישיבות בארץ ישראל.

מסופר עליו שבאחד הפעמים שנסע לחוץ לארץ הגיע למקום אחד ונגש אליו יהודי ואמר לו, 'כבוד הרב, אתה צריך לדעת שיש לי עליך תרעומת'. התפלא הרב ואמר לו, 'חטאתי עויתי ופשעתי, תמחל לי, אבל אני לא יודע על מה! מה עשיתי לך?!' אמר לו היהודי הזה, 'הרב לא זוכר, אבל אני זוכר. לפני הרבה שנים אני הייתי עשיר אדיר והתגוררתי בארץ רוסיה, ואתה באת אלי והסברת לי כמה המצוה זו של תמכין דאורייתא היא מצוה יקרה וחשובה, ואיזה קניני נצח אדם קונה לעצמו כשהוא תומך בעמלי התורה. הפצרת בי שאוזיל מהוני ואתן לך כסף שיהיה לקיומם של בני התורה, ואכן נתתי לך'. התפלא הרב מפוניבז', 'נו, אז מה אתה רוצה?! על מה התרעומת?!' אמר היהודי, 'למה הרב לא לחץ אותי יותר, ולמה הרב לא דרש ולא תבע ממני עוד?! עכשיו שעלו הבולשביקים לשלטון לקחו ממני

א. מספרים שפעם אחת כשהיה באיטליה שברומא, ביקש שיקחו אותו לשער טיטוס, זה שנקרא "שער הנצחון". אחרי שטיטוס החריב את ארץ ישראל ולקח אתו את כלי המקדש וחזר לארצו, נכנס דרך השער הזה. התפלאו האנשים, על מה ולמה רוצה הרב לנסוע לשם?! וכי זה מקום קדוש שהוא רוצה להשתטח עליו?! זהו שער טמא שבנה הגוי הרשע והמשוקץ כשרצה להתגאות. מכל מקום כיון שהרב ביקש ללכת לשער הנצחון, לקחו אותו לשם.

יד הרב מפוניבז' מהמכונות, עמד על יד השער כמה שניות ואמר כמה מילים, וחזר למכונתו. שאלו אותו, כבוד הרב, כל כך הרעשת שאתה רוצה לנסוע לשער הנצחון, לקחנו אותך והבאנו אותך לפה, ועכשיו בשתי שניות גמרת?! לפחות היינו מספקים לצלם אותך, שהרי היום מי שלא צילם לא יצא ידי חובה... גם זה לא הספקנו... וגם, ראינו שדברת שם כמה מילים, מה יש לדבר במקום הזה?!

אמר להם הרב מפוניבז', באתי לפה כדי לומר לו 'טיטוס טיטוס הרשע, איפה אתה ואיפה אנחנו'... אתה החרבת לפני קרוב לאלפים שנה את בית המקדש, והיכן אתה היום?! הגמרא אומרת (גיטין נו): ששורפים אותו בכל יום ומפזרים את אפרו בכל הימים. והיכן אנחנו?! כלל ישראל פרה ורבה ועולם התורה ממשיך לפרוח ולשגשג.

את כל כספי, כיון שזה היה הדבר הראשון שעשו כשעלו לשלטון, לקחו את כל הכסף מהעשירים כדי שלא יהיו מעמדות שונים וכולם יהיו בעלי מעמד שווה. כלומר, לקחו את כל הכסף לכיסם, כמו שנהגו באיזה מקום כידוע... 'עכשיו', אמר היהודי הזה לרב מפוניבז' בכאב, 'נותרתי בלי כלום. אילו היית לוחץ עלי יותר, הייתי נותן לך עוד כסף והייתי קונה בזה עוד חיי העולם הבא'.

וכך אמרו לפרש את הפסוק (במדבר ה, י) 'ואיש את קדשיו לו יהיו', כי רק דברי הקדושה, התורה והמצוות שאדם מקיים ורק הכסף שהוא מפריש לצדקה, רק זה לבדו 'לו יהיו' וילווה אותו בטח בשני עולמות. אבל משאר הכסף והזהב שאדם מרבה לעצמו, מה יצא?! בין לילה היה ובין לילה אבד, אין לאדם שום ערובה שהכסף ישאר אתו בעולם הזה, ובטח שמאומה מזה לא יקח אתו אחריו לבית עולמו.

וכך כותב השל"ה הקדוש (פרק עשרה היולאים), שכבר ראינו אנשים שעמלו וטרחו כל ימיהם לאסוף ממון, ולבסוף כל הכסף הזה להיכן הלך?! - **לבעל אשתו**. האיש הזה הולך לעולמו ואשתו הולכת ומתחתנת עם מישהו אחר, וכל הכסף הזה שהוא עמל עליו ויגע הולך לבעלה החדש, 'ואיש לא זכר את המסכן', אפילו יארצי'ט וסדר לימוד לא עושים לו ושוכחים ממנו. **אדם** שיש לו ממון צריך לדעת להשקיע אותו בדברים האמיתיים, עליו לפזר את הממון לצדקה ולהיות מתמכין דאורייתא. וכשאדם נותן מכספו לעמלי התורה, הנה הוא מתחבר לתורה, ואלו הם התאומים שיש בחודש סיון, חודש מתן תורה, זה שעמל בתורה וזה שתומך בו ומסייע בעדו.

רבי אליהו הכהן מאיזמיר שחי ופעל לפני כשלוש מאות שנה, כתב ספר שנקרא 'מעיל צדקה'. הספר הזה מראשו ועד סופו עוסק במעלת קיום מצוות הצדקה, חשיבותה ושכרה הגדול. אדם שקורא בספר הזה, פעמים שיהיה לו חשק לקחת את כל ממונו ולתת אותו לצדקה. ואמנם, גם זה לא פשוט ויש כללים איך לתת, וכמו שאומרת הגמרא בכתובות (נ.) ובעוד מקומות שהמבזבז אל יבזבז יותר מחומש³.

ב. ויש בזה פרטים שונים, אם בשעת מיתה יכול לתת יותר ועוד, והחפץ חיים בספרו אהבת חסד מאריך לברר ענינים אלו.

שמעתי מתלמיד אחד שהיה דבוק ברבינו הגדול הגאון ראש הישיבה רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל יד ביד, שראה את רבי בן ציון כשהוא מבזבז מממונו יותר מחומש. שאל אותו התלמיד, הלא כתוב בגמרא שהמבזבז אל יבזבז יותר מחומש, אז איך זה שהרב נותן יותר?!

אמר לו רבי בן ציון, תראה, הפוסקים אמרו (הגאון בעל התניא בליקוטי אמרים אגרת התשובה פ"ג, מהרצ"א מדינב ועוד) שמה שאמרו שלא יבזבז אלא עד חומש זה רק במצב רגיל, אבל אם אדם רוצה לתת

ושם בספר מעיל צדקה (סימן אלף תש"ן) כותב רבי אליהו הכהן הגדרה מופלאה, 'דע לך שהצדקה היא מלאך המוות למלאך המוות'. גם למלאך המוות יש מלאך המוות שיכול להרוג אותו. מי הוא זה?! - הצדקה. ועל האדם לדעת את זה, אם הוא רוצה לחיות בעולם הזה ובעולם הבא, עליו לאחוז בשני התאומים האלו, בעסק התורה ובמצוות הצדקה והתמיכה בעמלי התורה.

זה מה שרצינו לדבר מעניני הזמן, שהרי אנחנו נמצאים עדיין בחודש סיון וביום האחרון של שבעת ימי התשלומין של חג השבועות, ועלינו לדעת ולזכור את הידיעות הללו, שהקב"ה נמצא יחד אתנו ומרגיש בצרותינו כמו תאום החש באחיו, וכן שמוטל עלינו לכלכל את צעדינו נכונה ולפזר מכספנו לעמלי התורה ולצדקה.

הלימוד וחלקה לנו בזכירת מעשה מרים הנביאה

בסוף הפרשה יש את הענין של מרים הנביאה שדברה במשה רבינו. הוא לנו לימוד מוסר נורא, ולדעת הרבה ראשונים אף מצות עשה מן התורה.

ותדבר מרים ואהרן במשה על אודות האשה הכושית אשר לקח כי אשה כושית לקח ויאמרו הריק אך במשה דבר ה' הלא גם בנו דבר וישמע ה' (במדבר יב, א). רבותינו במדרש (ספרי ותנחומא כאן) אמרו, 'רבי נתן אומר, מרים היתה בצד ציפורה בשעה שאמרו אל משה אלדד ומידד מתנבאים במחנה, כיון ששמעה ציפורה כן אמרה אוי לנשותיהן של אלו שאם הם נזקקים לנבואה פורשים מנשותיהם כדרך שפירש בעלי ממני, ומשם ידעה מרים והגידה לאהרן. ומה מרים שלא התכוונה לגנות נענשה, קל וחומר המספר בגנותו של חבירו'.

מה שהיה כאן, זה שמרים ואהרן דברו כאילו הם שקולים למשה רבינו בנבואה. אהרן היה נביא כמו שכתוב בספר יחזקאל (כ' כה' ושמות רבה פ"ג סט"ז, ופ"ה ס"י) על הנבואה שהתנבא במצרים, וגם מרים התנבאה. ואומרים מרים ואהרן, וכי רק משה רבינו נביא?! גם אנחנו

צדקה בשביל כפרת עוונותיו, מותר לו לבזבז אף יותר מחומש. מאיפה למדו את זה?! - מחולה. אם חלילה יש מישהו חולה ויש רופא מומחה שיכול לעזור לו, אבל הוא מבקש עבור הטיפול אלפים ורובבות וזה יוצא יותר מחומש בנכסיו, משלם לו את זה או לא?! בוודאי שמשלם לו, שהרי רוצה לחיות ורוצה להיות בריא. ואם כן הלא הדברים קל וחומר, אם בשביל גופו שיבריא מותר לתת יותר מחומש, בשביל כפרת עוונותיו כדי שהנשמה שלו תהיה בריאה וטהורה, לא כל שכן שיהיה מותר לו לתת יותר מחומש?! כן ענה רבי בן ציון לתלמיד. אמר התלמיד לרב, 'כבוד הרב, במחילה שאני אומר, אבל הלא אני צמוד לרב יד ביד, ואני לא רואה שיש לרב עוונות שהוא צריך לתת עליהם צדקה יותר מחומש... איזה עוונות יש לרב?! חכם בן ציון היה מלאך, אלו עוונות היו לו?!... - אמר לו רבי בן ציון, 'העון שלי הוא שאני מבזבז יותר מחומש, אז אני עכשיו צריך לתת יותר מחומש כדי לכפר על זה'...

נביאים, וכמו שאנחנו מתנהגים בהנהגה רגילה, כך גם משה צריך לנהוג כמותנו. וישמע ה', הקב"ה קורא להם ואומר להם שמעו נא דברי, אתם חושבים שאתם בדרגה של נבואה כמו משה רבינו?! זה לא כך, אם יהיה נביאכם ה' במראה אליו אתודע בחלום אדבר בו, כל הנביאים מקבלים את הנבואה שלהם בדרך של מראה, דרך של חזון או חלום, אבל לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא. כלומר, כל נביא בשעה שמקבל נבואה, אומר הרמב"ם בהלכות יסודי התורה (פ"ב, ב), הגוף שלו מתבטל ונופל על הרצפה, כי הגוף לא יכול להחזיק את המציאות הזו שהקב"ה מדבר עם הנשמה ואין לו כח להחזיק מעמד, וכמו שאמר דניאל בשעה שקיבל את הנבואה 'והודי נהפך עלי למשחית' (דניאל כ' ה'), אבל משה רבינו לא כן היה, לא במראה ולא בחלום אלא פה אל פה אדבר אתו, במראה ולא בחידות ותמונות ה' יביט, משה רבינו אחד היה בנבואה ולא קם כמשה.

ויותר מזה אומר הרמב"ם בהלכות תשובה (פ"ט, ב), גם מלך המשיח במהרה יתגלה, אכי"ר, יהיה בנבואה קרוב למשה רבינו, ובחכמה גדול משלמה. אין אף אחד בעולם שיהיה בדרגת משה רבינו בנבואה, גם לא מלך המשיח. ולכן אומר הקב"ה למרים ואהרן, איך זה שאתם משווים את עצמכם למשה?! ומיד נענשו. ויחר אף ה' בם וילך והענן סר מעל האהל והנה מרים מצורעת כשלג ויפן אהרן אל מרים והנה מצורעת, ובגמרא כתוב (שבת צו. ועיין בפרקי דרבי אליעזר פרק נ"ב) שגם אהרן הצטרע ואחר כך הבריא.

על מה ולמה נענשו בעונש הצרעת?! על שדברו במשה. ומוסר השכל גדול למדנו מפרשה זו, וכמו שכותב הרמב"ם בסוף הלכות טומאת צרעת. ולכן הצטוונו על זה בתורה (דברים כד, ט) 'זכור את אשר עשה ה' אליהך למרים בדרך בצאתכם ממצרים', והרבה מרבתינו הראשונים ז"ל מונים את זה כמצות עשה דאורייתא על פי דברי רבותינו בספרי, ומחשיבים את הזכירה הזו בשש הזכירות שיש לנו, זכירת שבת, זכירת אריבתו של עמלק הרשע כמחה שמו, לישראל בדרך בצאתם ממצרים, ושאר הזכירות.

סדר הנגעים הבאים על מדברי לשון הרע

וזו לשון הרמב"ם שם (פט"ו, י): הלא אנחנו יודעים שמי שמדבר לשון הרע ורכילות נענש בצרעת, מהי צרעת?! צרעת הוא שם האמור בשותפות הכולל ענינים הרבה, תחת ההגדרה של 'צרעת' יש כמה ענינים חלוקים. לובן עור האדם, אם פתאום נהיה לאדם כתם לבן על עור בשרו, הוא הנקרא צרעת. וכן נפילת קצת שער הראש או הזקן קרוי צרעת, אלו הם הנתקים, וגם הם נכללים בשם הכולל של 'צרעת'. וכן שינוי בעין הבגדים או הבתים, כשצבע הבגדים או צבע קירות הבית שיש לאדם משתנה, אף הוא נקרא צרעת.

וכל הדברים האלו שנקראים בשם 'צרעת', אינם ממנהגו של עולם. הדברים האלו שפתאום צבע העור או הבגד של האדם משתנה אינו בטבע העולם, אלא אות ופלא בישראל להזהיר מלשון הרע. ואמנם כמו שידוע, הקב"ה אל רחמן מלא רחמים ואין בעל הרחמים נפרע מנפשות תחילה (רות רבה פ"ב ס"י), ולכן הקב"ה שולח בתחילה לאדם התראות ואזהרות שונות כדי שיתקן את דרכיו וישוב בו, ורק אם לא שם את לבו לאזהרות האלו הקב"ה נפרע ממנו.

אדם שהפה שלו הפקר, לא אכפת לו ממאומה ומדבר לשון הרע על הכל, בתחילה משתנות קירות ביתו, אומר הרמב"ם. אלו הם 'נגעי בתים', כשאדם פתאום מגלה שצבע הקיר בבית שלו נעשה אדמדם או ירקרק. אם האיש מבין את הרמזיה, מבין שזו התראה משמים על שפושע בלשון הרע וחוזר בו מומעשיו הרעים, נטהר הבית. הנגע מסתלק מקירות ביתו, והבית חוזר להיות טהור, לפי הכללים הכתובים בתורה. אבל אם עמד ברשעו ואמר 'כן, קורה. הבית הזה הוא כבר בית ישן ולכן השתנה לו הצבע', עד שהותץ הבית, באים, מנתצים את הבית ולוקחים את העפר ומוציאים אותו חוצה לשלוש מחנות, משתנים כלי העור שבביתו שהוא יושב ושוב עליהם. יש לו בבית ספה מעור, ולא סתם עור אלא מעור צבי, כמו שנהגו באיזה מקום... ועכשיו הנגע לא בא רק בקירות, אלא לפתע צץ על הספה ועל הכסא שלו. אם הבין וחזר בתשובה, נטהר, ואין מענישים אותו, אבל אם עמד ברשעו עד ששורפים את הכלים שלו, אחר כך משתנים הבגדים שעליו.

עתה הנגעים כבר לא בקיר ולא בספה ובכסא, אלא מגיעים לבגדים שהוא לובש, הבגדים הסמוכים לגופו. אם הבין וחזר בתשובה, התשובה מועילה והבגדים נטהרים. אבל אם עמד ברשעו והוא אומר 'כן, זו מחלה מדבקת. היה לי נגע בקיר ועכשיו החידקים התפשטו לבגד הזה', שורפים את הבגד שלו, ואחר כך משתנה עורו. עתה בא החולי הזה בגופו עצמו, ויהיה הוא מובדל ומפורסם לבדו, מוציאים אותו אל מחוץ למחנה, ולא די בזה שהוא יוצא אל מחוץ למחנה, אלא הוא חמור משאר הטמאים ויוצא חוץ לשלש מחנות, ושם יושב בדד לבדו. הוא לא יושב שם ביחד עם מצורעים כמותו אלא לבדו ממש. מדוע?! כדי שילמד שלא להתעסק בשיחת הרשעים שהיא הליצנות ולשון הרע. הרשעים על מה מדברים?! וכי הם שחים בקושיות ותירוצי הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל?! כל שיחתם בדברי ליצנות ולזלזול בבני אדם, לשון הרע ורכילות ופגיעה בזולתם. ועכשיו שהוא יושב לבדו, יחשוב למה ועל מה הגיע אליו הנגע, ויפיק לקח. אם הבין ועשה תשובה, יתרפא מצרעתו, אבל אם לא יעשה תשובה, תשאר בו הצרעת ולא תמוש ממנו עד יום מותו. ולא יוכל זה המצורע לעלות לרגל, לא יוכל להקריב קרבן פסח, ותמיד ישאר לבדו מחוץ למחנה.

ועל ענין זה אומרת התורה 'השמר בנגע הצרעת', 'זכור את אשר עשה ה' אלהיך למרים בדרך'. לא די בקריאה של ששת הזכירות, אלא צריכים אנו להתבונן מה אירע למרים הנביאה

שדברה באחיה משה רבינו ע"ה, והלא מרים היתה גדולה ממנה בשנים והוא חייב בכבודה, וגם היא גידלתו על ברכיה, וסיכנה בעצמה להצילו מן הים, מרים הכניסה את עצמה לסכנת חיים כאשר באה ועמדה מרחוק על שפת היאור לראות מה יעשה אתו, וכשהלכה לבת פרעה והציעה לה שתקרא למינקת שתאכיל אותו. היא זו שדאגה למשה רבינו והצילה את חייו, ומשה רבינו חייב לה הכרת הטוב.

ומה עשתה מרים!?! - לא דברה בגנותו. וכי היא באה לבזות ולהשפיל את משה רבינו, בחיר היצירה האנושית?! חלילה. **אלא טעתה,** היתה לה טעות ושגגה, שהשוותו לשאר הנביאים. מרים אמרה, 'נכון, אחי משה רבינו הוא נביא והוא עטרת ראשי, אבל הלא יש עוד נביאים, וגם אנחנו נביאים, ואם כן למה הוא מתנהג בפרישות יותר מאתנו?!' זה מה שמרים אמרה, ולא היה כאן זדון ורוע לב כדי לבזות את משה רבינו אלא טעות שהשוותה אותו לשאר הנביאים. וגם, משה רבינו כשנודע לו מה שמרים אמרה לא הקפיד על הדברים, וכמו שמעידה התורה 'והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה', הוא לא טען 'ציערו אותי וביזו אותי', אלא לא חלי ולא מרגיש ברוב ענוותנותו, ואף על פי כן בורא עולם שילם ופרע ומיד נענשה בצרעת. קל וחומר, אומר הרמב"ם, וזו המצוה של 'זכור את אשר עשה ה' אלהיך למרים', שנלמד קל וחומר, לבני אדם הרשעים והטפשים שמרבים לדבר גדולות ונפלאות, יש אחד שהפה שלו פתוח לרווחה כפתחו של אולם, והוא מדבר עשרים וארבע שעות, גם כשהוא ישן...

מי שרוצה לכוון ארחותיו יזהר שלא להתפס ברשת הרשעים

לפיכך ראוי, אומר הרמב"ם, וזהו המוסר לנו, למי שרוצה לכוון ארחותיו, מי שרוצה ללכת בדרך הנכונה והישרה ורוצה לעשות את דרכו במסילה העולה בית קל, להדבק בבורא יתברך ולהיות לו בבחינת 'תאומים' כמו שפתחנו, יתרחק משיבתו. יש אנשים 'טפשים ורשעים' כפי שמכנה אותם הרמב"ם, שהם מפורסמים וידועים בשיחתם על הזולת. וכשאתה רואה את האנשים האלו תתרחק מהם ולא תדבר עמם כדי שלא יתפס אדם ברשת הרשעים.

מה זה "רשת הרשעים"?!?

החפץ חיים זצ"ל הסביר את זה בדרך משל. היתה קבוצה שהחליטה לארגן מרד במלך כדי להמליך מלך אחר תחתיו. התכנסו האנשים האלו וישבו יחד לתכנן איך לבצע את המרד, ויחד אתם ישב איש אחד שלא היה חלק מהתכנון במרד ולא רצה ליטול חלק פעיל במרד, אבל גם הוא הצטרף לישיבה אתם והקשיב לתוכניות שלהם. בינתיים נודע הדבר למלך שיש קבוצה שמתארגנת במחתרת ורוצה למרוד בו, וציווה על חייליו שילכו ויתפסו אותם. עוד יושבים בני החבורה הזו ומדברים, והנה באה הבולשת ותפסה את כולם. אומר האיש ההוא, 'סליחה, אני לא שייך למורדים. אני רק עמדתי כאן בצד'. וכי ישחררו אותו?! -

מה פתאום. יאמרו לו, 'חביבי, אל תספר לנו סיפורים. אתה יושבת עם אנשים המורדים במלכות! היית ביחד אתם וגם אתה נתפס ברשתם'. הוא אומר 'אבל באתי רק לשמוע!' והם אומרים לו, 'אין דבר כזה 'באתי לשמוע'. היה עליך ללכת ולשמוע דברים אחרים.

זה מה שאומר כאן הרמב"ם. אל תתעסק עם האנשים הטפשים הרשעים האלו ואל תשב אתם, כדי שלא תתפס ברשת הרשעים וסכלותם. גם אם אתה לא חושב לדבר לשון הרע, בעצם הישיבה שלך אתם אתה נתפס ברשת אתם.

וזה דרך ישיבת הלצים הרשעים, בתחילה מדברים דיבורי הבאי, סתם פטפוטים בעלמא שלא יועילו ולא יצילו, שנאמר (קהלת ה, ב) וקול הכסיל ברוב דברים. ועוד נאמר (קהלת ז, ו) 'כי כקול הסירים תחת הסיר כן שחוק הכסיל'. מה התכוון שלמה המלך בחכמתו בפסוק הזה!! המפרשים מסבירים, כי על החכם מכירים שהוא חכם. איך מכירים!! שומעים ממנו דברי יראה ודברי חכמה, וכמו שאמרו רבותינו פומיה מחכים עלוי (שיר השירים רבה פ"א ס"ז), הפה מגלה על מציאותו ומהותו של האדם. אבל הכסיל איך יראה שגם הוא חי וקיים, וגם הוא מציאות!! על זה אומר הפסוק 'שחוק הכסיל' הוא כמו 'קול הסירים תחת הסיר', 'סירים' זה קוצים, ובשעה שאדם לוקח קוצים ושם אותם תחת הסיר כדי לבשל תבשיל, הקוצים מתפצצים ועושים רעש. למה הם עושים רעש!! הרי רימונים ותפוחים לא מרעישים! אלא, שהתפוח, הזית או הענב, הכל יודעים שהם פירות טובים ומענגים, אבל איזה תענוג יש מהקוצים!! אין בהם שום תועלת ושום ברכה, כי אם בשעה ששורפים אותם תחת הסיר ומבשלים בהם איזה דבר מאכל.

לכן בשעה ששורפים את הקוצים הם מרעישים, לאמר: 'אתם רואים!! גם אנחנו נמצאים... גם אנחנו יש בנו תועלת'... זה הזמן שבו הם יכולים להבליט ולהראות את עצמם. וכקול הסירים תחת הסיר, כך הוא שחוק הכסיל. וכי הכסיל יכול לומר דבר תורה או איזה דבר חידוש!! אין לו כלום. אז מה הוא עושה!! מדבר בקול דברים וצוחק בקולי קולות להשמיע לכולם, תדעו שאני לא בשר שנתעלם מן העין, גם אני קיים וגם אני נמצא.

מי שלא שומר את פיו כראוי מדרדר מדחי אל דחי

זהו שאומר הרמב"ם, הוא דרך הרשעים והכסילים שאין להם דברי חכמה לומר, אז עסוקים הם רק בדברי הבאי ופטפוטים חסרי טעם וריח. כך זה מתחיל, אבל מתוך כך באים לספר בגנות הצדיקים. אחרי שמדברים דברים בטלים, עולים דרגה ומתחילים לדבר בגנות הצדיקים 'צדיק פלוני עשה כך' ו'פלוני עשה כך', כמו שנאמר תאלמנה שפתי שקר הדוברות על צדיק עתק. ומתוך הרגל הדבר הזה באים לדבר בנביאים, כבר לא מדברים על הצדיקים לבדם, אלא עולים דרגה בחומרת האיסור ובאים לדבר בנביאים לתת דופי בדבריהם, 'מה

הנביא הזה יודע 'הוא לא נביא, ואם כבר אז אני נביא' כמו שנאמר ויהיו מלעיבים במלאכי האלוקים ובוזים דבריהם ומתעתעים בנביאיו. ועוד לא גמרנו, כי מתוך כך באים לדבר באלהים וכופרים בעיקר חלילה כמו שנאמר ויחפאו בני ישראל דברים אשר לא כן על ה' אלהיהם.

כך הוא תמיד דרכו של היצר הרע. הוא לא מגיע לאדם ומפתה אותו מיד לחטוא בעבירה חמורה כי יודע שלא ישמע לו, אלא מפיל אותו במכשול קטן ואז 'עבירה גוררת עבירה' והאדם הולך מדחי אל דחי, עד שנופל בעונות החמורים. אם היצר הרע יגיע לאדם ויאמר לו 'בוא תדבר על אלוקים' הוא היה מזדעק 'וכי אני אדבר על בורא עולם?!' הוא היה מפתח. לכן היצר מפתה אותו לדבר בדברי הבאי, מזה הוא בא לדבר בחכמים, משם בנביאים ולבסוף מגיע לדבר על הקב"ה.

וכך אומר הפסוק (תהלים עג, ט) 'שתו בשמים פיהם ולשונם תהלך בארץ', ודרשו רבותינו, מי גרם להם ששתו בשמים פיהם ומי הביא אותם לידי כך שידברו בבורא עולם?! לשונם שהלכה תחילה בארץ. ההרגל על כל דבר שלטון, וכיון שבהתחלה דברו על אנשי הארץ, על הצדיקים והנביאים, לבסוף הגיעו מזה גם לדבר על בורא עולם.

וזו היא שיחת הרשעים, אומר הרמב"ם, שגורמת להם ישיבת קרנות וישיבת כנסיות של עמי ארצות, וכמו שהזכרנו על אדם להזהר שלא לשבת במחיצתם, כי אז יתפס ברשתם. אבל שיחת כשרי ישראל אינה אלא בדברי תורה וחכמה, מי שהוא בן תורה כל שיגו ושיחו הוא בדברי תורה, בדברי יראה ומוסר. ולכן אומרים התוספות במסכת סוטה (כא.), זהו הטעם שאסור לתלמיד חכם ללכת במבואות המטונפות - אלו הם מקומות שהיו בזמנם מקומות הידועים בטינופם ולכלוכם, מפני שתלמיד חכם מהרהר כל הזמן בדברי תורה ואינו יכול לפרוש במחשבתו מעסק התורה. זו היא שיחת כשרי ישראל ובני התורה, בדברי תורה וחכמה.

לפיכך הקב"ה עוזר על ידם, אלו הכשרי ישראל שכל משאם ומתנם וכל שיחתם בדברי תורה וחכמה, יש להם סיעתא דשמיא והצלחה ומזכה אותן בה שתמיד יהיו שקועים בתורה ויראת שמים שנאמר אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ומה מדברים יראי ה'?! דברי תורה ויראה, ויקשב ה' וישמע, הקב"ה שמח שמדברים בדברי תורה וחכמה, עד ש'יכתוב ספר זכרון לפניו ליראי ה' ולחושבי שמו', יש ספר זכרון בשמים המיועד ליראי ה' ולחושבי שמו, ואשריו ואשרי חלקו של מי ששמו כתוב שם. ומי הם הכתובים שם?! אלו שמדברים דברי תורה וחכמה ופורשים מדיבורי ההבאי שאין בהם טעם וריח ומביאים את האדם לידי מכשולות חמורים.

וזהו מה שצוותה אותנו התורה בציווי הזה של 'זכור את אשר עשה ה' אלהיך למרים', שזכור ונעשה את הקל וחומר הזה שכותב הרמב"ם, שאם מרים הנביאה שהיתה גדולה ממושה

בשנים וסכנה את עצמה בשבילו והצילה את חייו, ולא דברה לשון הרע גמור אלא רק השוותה אותו לשאר הנביאים ואף זה היה בטעות, נענשה ונתבעה, כל שכן וקל וחומר שעלינו להזהר עד מאד בלשונונו שלא נדבר לשון הרע. וכמו שמבואר כאן בדברי הרמב"ם, על האדם להזהר מדברי הבאי שמביאים לכל זה.

ביאור מצוות 'זכור את אשר עשה ה' אלהיך למרים'

רבינו החפץ חיים זצ"ל כתב ספר שלם בשם 'זכור למרים' שכל כולו נועד לבאר את הענין הזה של זכירת מעשה מרים, ובו מבאר החפץ חיים את פרטי המצוה הזו שלדעת הרבה ראשונים היא מן התורה. ושם (פתיחת הספר) החפץ חיים מבאר את הפסוק הזה של 'זכור את אשר עשה ה' אלהיך למרים בדרך בצאתכם ממצרים', מילה במילה.

וכך כותב החפץ חיים, 'זכור', מה הכוונה בציווי התורה זכור?! מפרש החפץ חיים, כשאדם עוסק דיבור עם בני אדם, עלול לשכוח ולהתבטא בדיבורים האסורים, ואז מצוה לזכור מה שנעשה למרים אודות דיבוריה. מתי על אדם לזכור את מעשה מרים?! לא רק בבית הכנסת אחרי סיום התפילה, בשעה שהוא מקפל את הטלית ומנצל את הזמן הזה לומר שש זכירות. מתי כן?! כשהוא נמצא בחברת אנשים. אז כשהזמן מסוכן לדיבורי הבאי ודיבורי לשון הרע, אז יש את המצוה הזו לזכור את מעשה מרים. ועל ידי זה ימנע מלדבר דיבורים אסורים.

וממשיך החפץ חיים לבאר את הפסוק: 'את אשר עשה למרים', מה נעשה למרים?! נענשה בצרעת. וכללי המצורע שעליו לשבת בדד מחוץ לשלוש מחנות, ולפעמים הוא נעשה מצורע מוחלט, דהיינו שלעולם אינו זו משם ואינו חוזר למחנה ישראל עד שיתרפא, ואפילו שאר הטמאים אינם יושבים עמו. ולא די בזה אלא בגדיו יהיו פרוצים, הוא לא יוכל לשבת בחליפתו המפוארת, אלא עליו לקרוע את בגדיו. ראשו יהיה פרוץ, כלומר, עליו לגדל את שערות ראשו, ו'על שפם יעטה' כמו אבל, וטומאתו של המצורע חמורה כמו טמא מת, וכמו שישנה הלכה שמי שנכנס לבית שיש בו מת הוא נטמא, כך גם מי שנכנס לביתו של המצורע נטמא. למה?! כי כל המציאות של הבית הזה היא טומאה.

ועוד, המצורע חייב לפי דעת הראשונים להשמיע ולהכריז בקול שהוא טמא כדי שיפרשו ממנו, 'אל תכנסו לבית שלי ואל תתקרבו אלי', כמו שנאמר 'וטמא טמא יקרא'. ומדוע זה?! בשביל שילמד לקח ויבין, מי גרם את כל אלה?! הוא בעצמו במעשיו. הצרעת איננה מחלה אלא אות ומופת מאת הבורא, כדי לעורר את לב האיש לתשובה.

'אשר עשה ה' אלהיך למרים' אומר החפץ חיים, הכל לפי המבייש והמתבייש. מרים היתה חשובה אחת בכל העולם, בדור ההוא היא לבדה היתה נביאה, ובשנים שהיו ישראל

במדבר היה הבאר מעלה להם מים בזכותה, עד שמרים נפטרה. נמצא אם כן שמליוני בני אדם שתו וניזונו בזכותה, ורבותינו במכילתא (פרשת יתרו עה"פ 'ויהי יתרו') אמרו שהיו טועמים במים כל טעם משקה שרצו. וגם סכנה בעצמה להוציא את משה מהים כמו שראינו מדברי הרמב"ם, וגם הדיבור הזה לא היה לגנות, היא לא התכוונה לבזות ולהשפיל את משה, ואף על פי כן תראה שלא הועילו לה כל זכויותיה. הגם שמשה רבינו חייב את החיים שלו למרים, וכל עם ישראל ניזון בזכותה ומזה אנחנו מבינים שהיו לה זכויות לאין מספר, למרות זאת כיון שהיה כאן דיבור של לשון הרע - הגם שהיה בטעות ובשגגה - נענשה.

'בדרך בצאתכם ממצרים', אומר החפץ חיים, למה התורה מדגישה שהיה זה בדרך ביציאה ממצרים!? **שלא תאמר שהזמן גרמא**. כלומר, יש זמנים שמדת הדין מתוחה בהם ח"ו, ובזמנים האלו אם אדם עושה מעשה לא טוב, גם אם בזמנים אחרים לא היו מקפידים כל כך על המעשה הזה ולא היו מענישים אותו על זה, אבל עכשיו שמדת הדין מתוחה הוא נענש על זה. אמרו בדרך משל למה הדבר דומה, לאבא שציערו אותו והזיקו לו והוא כועס ורוגז, ובזמן הזה אם הבן יעשה איזה משהו קטן שלא לשביעות רצונו של אביו, גם אם המעשה שעשה הוא מעשה פעוט שלא מצדיק שיקבל על זה עונש בדרך כלל, מכל מקום כיון שעכשיו האבא נמצא בעידנא דריתחא, יעניש את הבן ויתן לו שתי סטירות מצלצלות. למה!? כיון שעכשיו האבא נמצא בשעת כעס. ובאמת זה לא נכון ואסור להכות את הבן כשאסור להכות אותו, ובעל התניא כותב (שו"ע הרב חו"מ דיני נזקי הגוף אות ד') שמי שעושה כן עובר בלאו, אבל מכל מקום יש זמנים כאלו שמדת הדין מתוחה בהם, ואז יש סכנה גדולה יותר.

לזה, אומר החפץ חיים, באה התורה ומדגישה, אל תחשוב שהסיבה שמרים נענשה היתה בגלל שהיה זה עידנא דריתחא ושעה שמדת הדין מתוחה בה, **כי אדרבה, היה זה בדרך בצאתכם ממצרים**, בשעה שהיתה עת רצון ושעת חדוה לפני הקב"ה וגאל אותנו ממצרים, וכמו שאמר הפסוק וכעצם השמים לטוהר', (שמות כד כ') ומפרש רש"י שבזמן שהקב"ה הוציא את ישראל ממצרים היתה שמחה וששון בשמים, 'הנה, הוצאתי את בני וגאלתי אותם מהשעבוד הנורא', וכלשון החפץ חיים, היה אור ושמחה לפניו, ואז, בזמן הרצון הזה, נענשה מרים.

ויאמר ה' אל משה ואביה ירוק ירק בפניה הלא תכלם שבעת ימים תסגר שבעת ימים מחוץ למחנה. שבעה ימים עומדת מרים מחוץ למחנה, וששים רבוא נפשות ישראל ממתנינים ומחכים לה עד שתשוב. והרי זה בזיון נורא! וקל וחומר, אומר החפץ חיים, בזמן אחר, מה יהיה אם אדם ידבר לשון הרע בזמן שאיננו של חדוה ושמחה, בזמן של עידנא דריתחא, כמה קפידא וכמה תביעה תהיה על האדם הזה, וקל וחומר בן בנו של קל וחומר אם מי שידבר לשון הרע יהיה אדם פשוט שאין לו כל כך זכויות כמותה אפילו אחד מני אלה,

אחד שאינו כמו מרים שהצילה את משה רבינו וכל ישראל ניזון מהבאר בזכותה, בוודאי שאדם כזה לא ינקח מעונש חלילה.

עונש הצרעת בזמן הזה

אלא מאי?! יבוא אדם ויאמר, 'הנה לך, תראה איך אני מדבר לשון הרע ולא קורה לי דבר, ואין לי שום צרעת'. ובאמת רבותינו הראשונים כבר עמדו על זה ושאלו, אם מרים הנביאה שמשנה חייב לה הכרת הטוב על שסיכנה את חייה עבורו נענשה מיד בצרעת, איך זה שאנחנו רואים אנשים שמדברים לשון הרע בלי הפסק, ולא קורה להם כלום?! וכי בטלה מדת הדין!?

החפץ חיים מביא (עיין שמירת הלשון ח"א שער הזכירה פ"ו) את השאלה ומביא כמה הסברים. הסבר אחד אומרים רבותינו, שיש שני סוגים של צרעת. יש צרעת הגוף, ויש רח"ל צרעת בנשמה. מרים קיבלה את הצרעת בגוף, אחרי שבוע הביאה את הקרבן שצריכה להביא, נטהרה וחזרה להיות כאחד האדם. אבל יש מי שרח"ל הצרעת נדבקת בנשמתו, מצבו חמור הרבה יותר, כי אחד כזה איך יהיה טהור!?

או אומר החפץ חיים, לעיתים מחליפים את עונש הצרעת בצרות צרורות אחרות. יש אחד שכל עסק שהוא מקים לא עולה בידו, ותמיד הוא מתפלא 'הנה כל החברים שלי עושים עסקים ומצליחים, ולמה תמיד לא הולך לי שום דבר ואני לא מצליח'?! ובאמת אם האדם הזה יעיין בעצמו יגלה שבסיבתו בא לו כל זה. וכך מביא החפץ חיים (זכור למרים פרק ח') בשם ספר הקנה הקדוש, שלפעמים זה שמדבר לשון הרע גורם לו עניות שחורה.

ויש אחד, מעתיק החפץ חיים מדברי הזהר, שבגלל שמדבר לשון הרע ננעלים בפניו שערי תפילה. הוא אומר לך 'הנה הייתי ארבעים יום וארבעים לילה בכותל המערבי, ולא הועיל לי כלום. למה?! והתשובה היא, מפני שפגם בכך דיבורו בכל אותם דיבורי לשון הרע שדיבר, וגרם לכך שלא תשמע תפילתו.

יותר מזה, אחד כזה שמדבר לשון הרע, גם אם אחרי זה הולך ועוסק בתורה ומקיים מצוות שבדיבור, כגון שאומר קריאת שמע ומברך ברכות השחר, יכול לאבד את הכל. מדוע?! מפני שהדיבורים האסורים של לשון הרע ורכילות, ליצנות ושקר ושאר חטאי הדיבור, פוגמים את כח הדיבור שלו ולאחר מכן עומדים מלאכים שאינם מסטרא דקדושה ומטמאים את כל הדיבורים האחרים שלו, גם את אותם דיבורי קדושה. ואפילו אם גמר את הש"ס כולו כמה פעמים, אומר החפץ חיים (שמירת הלשון ח"ב פרק כ"ו חתימת הספר), ובש"ס יש בערך אלפים

ושבע מאות דפים^ג, ובא אחד כזה שעשה סיום ש"ס עשר פעמים, וכשהוא עולה לשמים לא ימצא גמרא אחת ולא ימצא אפילו דף אחד שיגן עליו ויעמוד לזכותו.

הוא יזעק, 'הרי למדתי כל ימי חיי וסיימתי את הש"ס כמה פעמים, איפה כל מה שלמדתי?!' אבל איהו דאזיק אנפשיה. הדיבורים האסורים שלו הזיקו את הכל. וכמובן כל זה אם לא עשה תשובה, אבל אם אדם עושה תשובה, לוקח את עצמו לידיים, לומד מוסר ולומד את הלכות הדיבור, אשריו ואשרי חלקו, וכמו שממרים פרחו הצרעת אחרי שבעה ימים.

זו המצוה של 'זכור את אשר עשה ה' אלהיך למרים'. עלינו לזכור שכשאדם מדבר לשון הרע הוא מטמא את הדיבורים שלו ומביא רעה לעצמו, ולא יזכר לו שום טובה שעשה כמו שאנחנו רואים שאף מרים נענשה. ולכן על כל אחד ללמוד את המוסרים ואת ההלכות, ולא יאמר 'הנה אני מדבר ולא קורה לי כלום', כי אי אפשר לדעת אלו צרות באות עליו מחמת זה או אם באה הצרעת בנשמתו, שזה גרוע אלף אלפים יותר מצרעת שבגוף.

ההכנה הראויה לימי הדין - שמירת הלשון

והנה אנחנו עכשיו כבר מתקרבים לימים הנוראים, ומי שיעשה תשובה בענינים האלו ויתחזק בשמירת הלשון מדיבורים אסורים, הרי הוא עושה הכנה רבתי לימים הנוראים. וכך כותב החפץ חיים זצ"ל בספרו (עיין שמירת הלשון ח"ב פ"ה), שהתחזקות בענינים האלו היא הכנה הראשונה והגדולה לימי הדין, וצא וראה שהכהן הגדול בשעה שנכנס לעבוד בקדש הקדשים ביום הכיפורים, מהי העבודה הראשונה שהוא עושה?! מקטיר קטורת, המכפרת על חטאי הלשון הרע. כי הדבר הראשון שצריך לעשות הוא להשתק את פי המקטרג על חטאי הלשון, ורק אחרי זה הולך הכהן הגדול לעשות את כל שאר סדר העבודה.

יותר מזה אומר החפץ חיים (עיין שמירת הלשון ח"א שער הזכירה פ"ב ופ"ח ושם ח"ב פ"ד ופ"ט"ז), יבוא אדם לשמים ויאמרו לו 'אתה עשית עבירה פלונית' 'אתה רצחת', 'אתה גנבת', והוא יתפלא, 'מה אתם רוצים מהחיים שלי?! הרי אני בחיים לא נגעתי בבן אדם, ואיך זה אתם אומרים שאני רצחתי?! הרי כאן זה עולם האמת! אולי התבלבלתם עם השכן שלי ממול?!' אבל, אומר הזהר הקדוש, על ידי דיבור לשון הרע יש כח למקטרג לקטרג על ישראל וכל מה שיקרה עכשיו בסיבת זה, כל קטולא וכל מותנא וכל שאר מרעין בישין, מי גרם לכל זה?! הוא המדבר לשון הרע. הוא יש לו חלק בכל הצרות האלו ובכל האסונות האלו שנגרמו, והוא יתבע על זה.

ג. היום אמרו לי שיש ש"ס עם שבעת אלפי דף. התפלאתי, מה זאת אומרת?! והסבירו לי שמדובר בש"ס מהדורת שוטנשטיין, אותו מי שלומד צריך לקרוא הרבה הרבה דפים... גם זה חשוב.

נבואה היא המדרגה הגבוהה ביותר, והנה לנו מרים הנביאה שרבו זכויותיה מספור ועם כל זה נענשה, קל וחומר אנחנו האנשים הפשוטים, כמה צריכים אנחנו להזהר בזה, כמו שכותב חפץ חיים. ובאמת זו הסיבה שהתורה מביאה את כל הענין הזה של מרים ואהרן שדברו במושה, שהרי אין דרכו של הקב"ה לפרסם את גנות הצדיקים, ולמה זה כאן התורה פירשה את כל זה?! - רק בשביל שנלמד מזה **אנחנו** מוסר. בשביל שאדם ידע שעל הכל יש חשבון, ולא יאמר 'הנה אני מדבר והכל בסדר, עולם כמנהגו נוהג'.

והחפץ חיים בספר זכור למרים (פרק ראשון) מונה חמש סיבות למה אדם אומר וזכר בפיו את הזכירה הזו של 'זכור את אשר עשה ה' אלהיך למרים' וזה לא משפיע עליו. למשל, אחת הסיבות, מפני שאומר את זה בפה ולא מכון ולא מתבונן, כמו שהזכרנו, ועוד. ולכן על האדם להשתדל ולהתחזק בענין הזה ועליו ללמוד את המוסרים בענין הזה ואת ההלכות האלו, ואפילו אם הלימוד הזה ימנע ויחסוך ממנו דיבור אחד של לשון הרע, הנה כבר זכה וכבר הרוויח. ומי שישב וילמד בספריו של החפץ חיים - והיום בזמנינו אפשר דרא בדבר הזה והוציאו כמה וכמה ספרי קיצורים טובים שבהם יש בצורה קצרה את כל ההלכות מה מותר לדבר ומה אסור - אין ספק שזה יועיל לו ולאנשי ביתו, יועיל לו בעולם הזה ויועיל לו בעולם הבא, וה' יהיה בעזרנו.

